

Mål og handleplan for elever med adfærdsproblemer i skolen

Dansk Skoleforening for Sydslesvig e.V.

Mål og handleplan for elever med adfærdsproblemer i skolen

Indhold	Side
Indledning.....	2
Fase I: Forebyggelse af konflikter og konflikthåndtering.....	3
Fase II: Rådgivning og vejledning.....	6
Fase III: PPR-ydelser	7
Bilag 1: SMTTE-modellen.....	8
Bilag 2: Elev-iagttagelseskema.....	10
Bilag 3: IHP – individuel handleplan.....	13
Litteraturhenvisninger	14

Indledning

I mål og handleplanen for elever med hhv. forstyrrende og problematisk adfærd fremstilles en faseinddelt fremgangsmåde for arbejdet med elever med adfærdsproblemer.

Mål og handleplanen indebærer, at skolen i fase I selv udfører en række tiltag, der er nærmere beskrevet under ”Forebyggelse af konflikter, konflikthåndtering” og ”SMTTE-modellen” (bilag 1).

Hvis der den ønskede effekt ikke opnås ved disse tiltag, kan skolen iværksætte fase II ”Rådgivning og vejledning” og fase III ”PPR-ydelser” ved at henvende sig til PPR – Pædagogisk Psykologisk Rådgivning, der herefter i samarbejde med skolen vil søge at afhjælpe adfærdsproblemerne. Ved akutte tilfælde kan PPR dog kontaktes straks.

Værdigrundlag

I arbejdet med børn – og i særlig grad i arbejdet med børn med adfærdsproblemer – er det vigtigt at gøre sig klart, ud fra hvilken holdning og hvilket grundsyn, der arbejdes.

Grundsynet i mål og handleplanen er

- at ethvert barn er noget særligt og har brug for særlig opmærksomhed
- at ethvert barn har krav på anerkendelse
- at ethvert barn er socialt og har potentiale til at indgå i et fællesskab
- at ethvert barn handler ud fra egne mål, ønsker og behov
- at ethvert barn handler ud fra egen virkelighedsopfattelse
- at ethvert barn reagerer i forhold til det omgivende miljø.

Synspunktet er, at ethvert barn reagerer i samspillet med andre – kammerater, lærere og forældre – og at det ikke behøver at være barnet alene, der skaber problemerne.

Afgrænsning

Mål og handleplanen afgrænser elever med adfærdsproblemer således:

1. Elever med forstyrrende adfærd, som søges løst skoleinternt. Det gælder elever, som
 - er urolige
 - ikke fungerer i det sociale samspil
 - forstyrrer undervisningen
 - ikke respekterer skolens normer.
2. Elever med massive adfærdsproblemer, som søges løst i samarbejde med PPR. Det gælder elever, som
 - er truet i den almene udvikling
 - i høj grad belaster læringsmiljøet.

Fase I. Forebyggelse af konflikter og konflikthåndtering

For at forebygge og løse konflikter blandt elever i skolen beskrives i det følgende, på hvilken måde enkeltpersoner og grupper af personer kan agere for at forebygge konflikter og gribe konflikt-løsende ind.

- Læreren
- Klassens lærere
- Lederen
- Forældrene
- Eleverne

1. Læreren

Din opmærksomhed og indgriben er af afgørende betydning for at forebygge konflikter og sikre trivsel i klassen. Et godt kendskab til eleverne og deres hjemlige miljø kan være en væsentlig forudsætning for at kunne forstå en elevs reaktionsmønster. Vigtigt er det også, at du ser dig selv som en person, der ved en indsats gør en positiv forskel med hensyn til at sikre et godt trivsels- og læringsmiljø. Det er ligeledes vigtigt, at du reflekterer over egen indsats, hvilket vil sige, at du overvejer, om den måde du agerer og reagerer på influerer på elevernes reaktionsmønstre.

Følgende spørgsmål kan hjælpe dig med at forholde dig selvkritisk og analytisk i forhold til din rolle:

- Kan jeg beskrive de situationer, hvor problemerne opstår?
- Er der overensstemmelse mellem det jeg siger, og det jeg gør?
- Forholder jeg mig velovervejet i kritiske situationer?
- Er jeg opmærksom på hver enkelt elev?
- Favoriserer jeg bestemte elever?
- Er jeg konsekvent og loyal i forhold til aftaler?
- Truer jeg med noget, eller lover jeg noget, som ikke kan gennemføres?
- Agerer jeg forebyggende i forhold til konflikter, der er under udvikling?
- Har jeg planlagt mine forløb med eleverne, så der er taget højde for afveksling og differentiering?
- Er jeg konfliktsky?
- Har jeg i en samtale med eleven og eventuelt med forældrene drøftet opståede problemer?
- Er min adfærd tydelig og entydig?

2. Klasselærerrådet

I har et fælles ansvar for at forebygge og løse konflikter. Klasselæreren er nøgleperson med hensyn til at koordinere jeres fælles indsats. For at opnå en bredere funderet og målrettet indsats er det af stor betydning, at I sammen erkender og beskriver de opståede problemer for derefter at afklare, hvordan der skal handles, jvf. SMTTE-modellen (bilag 1) og elev-iagttagelseskemaet (bilag 2) for elever med adfærdsproblemer. Som en del af denne proces er det vigtigt at inddrage klassens elever

– individuelt og kollektivt – for at få et billede af, hvordan de oplever trivsel og eventuelle trivselsproblemer. Alt dette som en forudsætning for at kunne sætte målrettet ind og eventuelt udfærdige regelsæt for klassen samt aftale opfølgning og andre sanktioner. Som led i en sådan strategi bør der indgå overvejelser om, hvordan en god forældrekontakt sikres.

Følgende spørgsmål kan være med til, at I forholder jer selvkritiske og analytiske som klasselærer-råd i forhold til jeres rolle:

- Har vi drøftet vore holdninger til den respektive problematik?
- Er vore holdninger ensartede?
- Arbejder vi efter ensartede regler og sanktioner?
- Har vi udviklet en handleplan for den enkelte elev?
- Følger vi handleplanen for den enkelte elev?

3. Lederen

Dit nærvær og din parathed til at involvere dig i konfliktløsning er ret afgørende for, om det i skolen lykkes at forebygge og løse konflikter. Det er dog ikke ensbetydende med, at du kan og skal løse alle problemer. Men din overordnede og direkte indsats er afgørende for, om man får skabt nogle rammebetingelser, der er med til at befordre trivsel og en god måde at håndtere konflikter på. Det betyder, at du skal være med til at etablere en skolekultur og et værdigrundlag, der gør, at forældre, elever og medarbejdere har en fælles forståelse af, hvad god omgangsform og tone er.

Din opgave er at tilrettelægge procedurer for håndtering af konflikter samt at vejlede lærerne i deres forebyggende og konfliktløsende arbejde. Du skal inddrages i de vanskeligere tilfælde, og her er det af stor betydning, at din indsats og reaktion er tilpasset den konkrete situation og forløbet.

Følgende spørgsmål kan være med til, at du forholder dig selvkritisk og analytisk i forhold til din rolle:

- Har vi et formuleret værdigrundlag?
- Har vi en fast procedure?
- Er medarbejderne informeret om denne?
- Bliver proceduren brugt?
- Er jeg opmærksom på konflikter i medarbejdergruppen?
- Går jeg aktivt ind i løsningen af konflikter i medarbejdergruppen?
- Følger jeg arbejdet i de enkelte klasser bl.a. ved at tage del i lærernes undervisning?

4. Forældrene

Forældrene ønsker, at det skal gå deres børn godt i skolen, og de er derfor også interesserede i, at livet i skolen bærer præg af trivsel og gode omgangsformer, der giver gode læringsbetingelser for den enkelte elev. Forældrene udgør en resurse, der kan aktiveres i et samspil med skolen. Når skolen har et afklaret og eventuelt nedfældet værdigrundlag og et udviklende læringsmiljø, kan der også lettere trækkes på en forældre resurse, der understøtter en skoles mulighed for at løse denne opgave.

Det er for eksempel af betydning, at forældrene sørger for og er bevidste om,

- at barnet har lært at respektere almindelige omgangsformer og regler
- at barnet har lavet sine lektier og har medbragt bøger og hæfter
- at barnet kan acceptere forskellige meninger
- at barnet har lært både at lytte og at tale
- at barnet medbringer en sund madpakke samt drikkevarer
- at barnet er veludhvilet og har fået morgenmad hjemmefra.

Det kan desuden være afgørende, at forældrene inddrages rettidigt i løsningen af konflikter, og at de bliver medspillere og aktører i det forebyggende arbejde, som skolen iværksætter for at skabe et godt trivsels- og læringsmiljø.

5. Eleven

Det er vigtigt, at eleverne kender gældende omgangsformer. Det vil derfor være hensigtsmæssigt, at disse udarbejdes sammen med eleverne, at de er enkle, og at de er så relativt få, at de kan huskes og overholdes.

Eleven skal så vidt muligt inddrages i konfliktløsninger (bilag 1 og 2: SMTTE-modellen og elev-iagttagelseskemaet).

Fase II. Rådgivning og vejledning

I fase II inddrages PPR med henblik på rådgivning og vejledning omkring adfærdsproblemerne.

Det forudsættes normalt, at skolen har udført de tiltag, der fremgår af fase I om forebyggelse af konflikter, konflikthåndtering og SMTTE-modellen.

I henvendelsen til PPR kan følgende inddrages som rådgivningsgrundlag:

- en beskrivelse af, hvad der tidligere er gjort for at afhjælpe problemerne
- en beskrivelse af elevens problematik og muligheder (iagttagelsesskema)
- en handleplan indeholdende mål- og delmålsbeskrivelser for elevens videre udvikling.

PPR kan i samråd med skolen fremkomme med for eksempel følgende:

- en plan for hhv. observation og samtale med henblik på en analyse af problemet
- en vurdering med foranstaltningsforslag
- rådgivning og vejledning til skolen
- rådgivning og vejledning til forældrene
- opfølgning.

Foranstaltningsmuligheder i skolen kan for eksempel være

- elevkontrakt med løbende evalueringsmøder
- klassekursus "Social træning i hele klasser"
- forløb med "Trin for trin"
- reduceret skema
- struktureret forældresamarbejde.

Foranstaltningsmuligheder kan for eksempel være henvisning til

- terapi/gruppeterapi
- læge/speciallæge
- psykolog/psykiater
- Sundhedstjenesten
- "Fachklinik für Kinder- und Jugendpsychiatrie".
- "Waagemut" (seksuelt misbrug)
- "Jugendamt".

Fase III. PPR-ydelser

I fase III indstilles den elev, der har massive adfærdsproblemer og som er truet i sin udvikling og i høj grad belaster læringsmiljøet, til en skolepsykologisk vurdering via et indstillingsskema, som kan findes under "IDA", "PPR". Skemaet udfyldes med alle relevante oplysninger, herunder det faglige standpunkt, adfærden i skolen samt hjemlige forhold. Som bilag vedlægges tidligere tiltag fra fase I (forebyggelse af konflikter og konflikthåndtering) samt eksterne rapporter fra andre institutioner som for eksempel "Fachlinik" og Sundhedstjenesten (med forældrenes tilladelse). Skemaet underskrives af skolelederen og sendes med brevpost til PPR. Der gøres opmærksom på, at forældrene har aktindsigt.

På grundlag af indstillingen foretager PPR en skolepsykologisk vurdering med en konklusion, der normalt omfatter

a. Diagnosticering

Diagnosticeringen bygger på indirekte beskrivelser, test, observation og samtaler samt overvejelser vedrørende den kontekst, eleven indgår i.

PPR udarbejder en skriftlig rapport, hvori elevens vanskeligheder beskrives, og der fastlægges i fællesskab med skolen en konklusion om det videre forløb. Konklusionen forelægges forældrene til drøftelse

b. Individuel handleplan

PPR udarbejder herefter i samarbejde med skolen en individuel handleplan (IHP – bilag 3), der mindst skal indeholde

- formål
- delmål
- indhold
- tidsramme
- evaluering.

Handleplanen kan indholdsmæssigt omfatte forhold som socialt samspil, opstilling af regler, henvisning til psykolog, terapi, "Fachlinik", "Jugendamt", og fritidsordninger.

Af den individuelle handleplan bør fremgå, hvilke krav der stilles til elev, lærer, skole, PPR og forældre, og der skal fastlægges et tidspunkt, hvor et evalueringsmøde med alle implicerede parter kan afholdes.

c. PPR – øvrige opgaver

PPR kan inddrages som tovholder/kontaktperson og som part i et tværfagligt samarbejde i forhold til andre institutioner som for eksempel

Sundhedstjenesten, "Jugendamt", "Fachlinik", psykologer/terapeuter, fritidshjem, specielle institutioner som "ZKE", "Villa Paletti", "Kleinstheime", efterskoler og PPR i Danmark.

Bilag 1

SMTTE-modellen

For at opnå en bredere funderet og målrettet indsats over for elever med hhv. problematisk og forstyrrende adfærd er et afgørende grundlag for at kunne handle, at de opstående problemer erkendes og beskrives.

S – status/sammenhæng/problemformulering

En nøgtern og kortfattet beskrivelse af problemet og de sammenhænge, hvori problemet optræder – for eksempel hvis en elev har en hhv. problematisk og forstyrrende adfærd. En nærmere drøftelse forudsætter en beskrivelse af problemet, herunder for eksempel elevens hjemmemiljø og væremåde i andre sammenhænge og situationer. Der skabes klarhed over, om de lærere, der underviser eleven, oplever samme problemadfærd, og i givet fald i hvilke situationer. Den enkelte lærer eller klassens lærere udarbejder en problemformulering ud fra eleviagttagelseskemaet.

M – mål

En beskrivelse af en konkret fremtidig tilstand, som ønskes opnået. Hvad skal være opnået af forandringer, for at målet for vor indsats er lykkedes?

T – tiltag

Tiltag er en handleplan, hvor punkt for punkt beskrives, hvem der gør hvad for at nå det ønskede mål. Der udarbejdes altså en beskrivelse af, hvad de implicerede parter skal foretage sig (for eksempel lærerne, lederen og forældrene). Derudover aftales et evalueringstidspunkt.

T – tegn

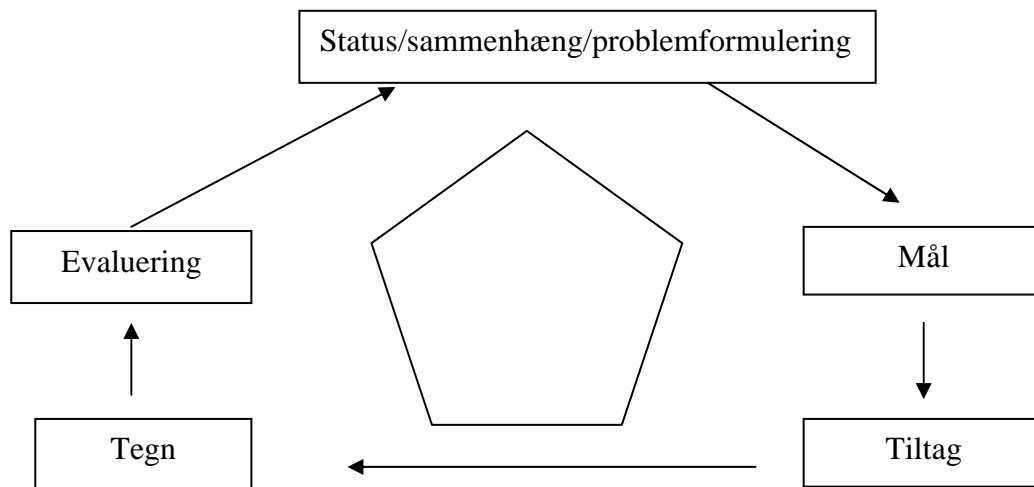
Tegn er en beskrivelse af, hvad man skal holde øje med for at se, om man nærmer sig målet. Tegn kan også beskrives som forskellige succeskriterier. Hvilke forandringer skal vi iagttage, for at vi kan fastslå, at vi er på rette vej?

E – evaluering

En beskrivelse, der indeholder en vurdering af, i hvilken grad målet er nået. *”Kunne vi løse problemet? Skal ”sagen” afsluttes, eller skal vi fortsætte med nye mål og nye tiltag, herunder eventuelt hente ekstern hjælp?”*

SMTTE-modellen

S – status/sammenhæng/problemformulering:

M – mål:

T- tiltag:

T – tegn:

Evalueringstidspunkt: _____

E – evaluering:

III. Elev-iagttagelseskema

Vejledning

1. Baser vurderingen på elevens *aktuelle* adfærd. Tag kun elevens adfærd i de sidste måneder i betragtning.
2. Sammenlign eleven med almindelige børn på samme alderstrin. Sammenligningsgrundlaget skal være et normalt barn i en normal klassesituation.
3. Baser vurderingen på dine egne erfaringer med eleven. Tag kun dine egne indtryk i betragtning. Undlad så vidt muligt at tage hensyn til andres indtryk og udtalelser.
4. Undgå fortolkninger af ubeviste motiver eller følelser. Vurder så vidt muligt kun, hvad du selv klart har iagttaget. Forsøg ikke at fortolke, hvad eleven måske tænker eller føler.

Iagttagelse af problematisk adfærd

Eleven	aldrig	af og til	ofte
- siger, at læreren ikke hjælper nok (dvs. ikke vil vise, hvordan eleven skal gøre, eller ikke vil svare på elevens spørgsmål)			
- giver irrelevante svar			
- bryder fælles regler for god opførsel i klassen (smider for eksempel med tingene, overtegner pulte og bøger med mere)			
- afbryder, når læreren eller andre taler			
- bliver hurtigt uopmærksom, når læreren forklarer noget			
- ser sig om for at finde ud af, hvordan andre gør, før han/hun begynder (for eksempel når læreren giver en besked)			
- har vanskeligt ved at forstå en kollektiv besked			
- har vanskeligt ved at skifte fra en opgave til en anden, når det kræves (har for eksempel svært ved at begynde på noget nyt, bliver let ophidset eller forvirret osv.)			
- klager over, at læreren aldrig lytter til eleven (for eksempel at læreren hører andre først)			
- er langsom til at gøre sit arbejde færdigt (skal opmuntres og presses og bruger usædvanlig lang tid)			
Andre iagttagelser:			

Eleven ...	aldrig	af og til	ofte
optræder udfordrende (vil ikke gøre, hvad han/hun bliver bedt om)			
må irettesættes af læreren på grund af sin adfærd i klassen			
generer, forstyrrer, skubber, piner eller driller klassekammerater			
bliver generet, forstyrret, skubbet eller drillet af klassekammerater			
bliver klart bragt ud af balance over negativ kritik (bliver ophidset, græder osv.)			
drages hurtigt med , når andre snakker eller larmer (holder op med at arbejde for at lytte eller være med i det, der foregår)			
Andre iagttagelser:			

Eleven ...	aldrig	af og til	ofte
taler respektløst til læreren (skælder læreren ud)			
forklejner eller kommer med nedsættende bemærkninger om det emne, der undervises i			
fortæller overdrevne eller urigtige historie			
er hurtig til at erklære, at opgaven er for svær			
Andre iagttagelser:			

Eleven ...	aldrig	af og til	ofte
haster så meget gennem sit arbejde, at han/hun derved laver unødvendige fejl			
vil gerne være i nærheden af læreren (hænge op ad og røre ved læreren, sidde eller stå ved siden af læreren)			
søger aldrig kontakt til læreren			
klager over ondt i maven			
Andre iagttagelser:			

Iagttagelse af uproblematisk adfærd

Hvad fungerer godt?
 Eksempler på konstruktiv og uproblematisk adfærd:

Bilag 3: Individuel handleplan

Navn:	Fødselsdato:
Skole:	Klasse:
Klasselærer:	Skolepsykolog:

Problemformulering:

Formål:

Delmål:

Indhold:

Varighed:

fra / til /

Andet:

Evalueringsdato:

Konklusion:

Litteraturhenvisninger

Mobning

Er du med mod mobning, 42 veje til bedre trivsel, (findes på skolen), dcum.

Skolens moppemappe, Danmarks Lærerforening, Skole og Samfund m.fl.

Mobning - skal ud af skolen, Københavns Lærerforening 1999.

Sorg

Når bånd brister, undervisningsmateriale til 3., 4. og 5. klasse, Per Bøge, Kræftens Bekæmpelse.

ADHD

HVASKO – pædagogik i hverdagen med børn med ADHD, Dorthe Holm, ADHD-foreningen.

Das ADS-Trainingsbuch, D. Krowatschek u.a., AOL Verlag.

Social træning

Den gode cirkel – et kursus i social træning for klasser, Carl Olav Hansen, Gram.

Trin for trin 1, 2, 3 og 4, Cesel, Special-pædagogisk Forlag

Udvikling

Skolebarnet, Per og Ellen Schultz Jørgensen, Forlaget Politiken.

